



Unica

Zorg is mensenwerk

jaren een gewaardeerde partner voor ziekenhuizen en andere instellingen in reedszorg. Of het nu gaat om nieuwbouw, renovatie of beheer en onderhoud; instellingen die kiezen voor Unica worden 'ontzorgd' en kunnen zich daardoor volledig inzetten op het primaire zorgproces. Door in een vroeg stadium mee te denken over het gebruik van techniek en bouwfysica werkt Unica samen met zorginstellingen aan een betere zorgverlening.

Alle dynamiek en uitdagingen waar de branche zich voor gesteld ziet, worden uiteindelijk maar om één ding: de beste zorg voor de patiënt.

dat wij partner zijn van 74 ziekenhuizen. En we trots op.



www.unica.nl

maken we de toekomst

Livinglab onderzoekt goede woonomgeving dementerenden

Dementie, emotie en technologie



Locatie Hoevenakkers van Ouderenzorgorganisatie Oktober in Waalre, een van de onderzoekslocaties.

Zo lang mogelijk met waardigheid en autonomie (thuis) wonen door het optimaal benutten van de technologische mogelijkheden vormt de kern van het nieuwe WOZO-beleid. Toch brengen senioren met vergevorderde dementie vaak hun laatste jaren in een verpleeghuis door. Hoe voelen zij zich in deze leefomgeving? In een Livinglab heeft de Technische Universiteit Eindhoven in samenwerking met partners uit de praktijk technologie ingezet om de emoties van mensen met dementie, aangewakkerd door het wonen in een verpleeghuis, in kaart te brengen.

Uit eerder onderzoek is gebleken dat de woonomgeving een belangrijke invloed heeft op hoe wij ons als mens gedragen én voelen. Veel van het onderzoek naar deze invloeden is gebaseerd op het bevragen van mensen, bijvoorbeeld door middel van vragenlijsten of interviews. Maar wanneer iemand dementie heeft, is dit vaak lastiger, zeker wanneer iemand moeite heeft om zich (verbaal) te uiten. Toch weten we dat de woonomgeving een (positieve of negatieve) bijdrage kan leveren aan het gedrag en de kwaliteit van leven van mensen met dementie. Om deze reden zijn we op zoek gegaan naar manieren om het gedrag en de belevingswereld van mensen met dementie (beter) in kaart te brengen, om zo op langere termijn een goede woonomgeving voor hen te kunnen ontwerpen.

Drietrapsraket

Om de belevingswereld van mensen met vergevorderde dementie te begrijpen, hanteren wij als LivingLab-onderzoekers een drietrapsraket: (1) hoe ziet de omgeving waar mensen met dementie wonen eruit, (2) wat is het gedrag van mensen met dementie in deze omgeving en (3) wat voelen ze daarbij? Met name deze tweede en derde stap worden minder vaak in kaart gebracht in de (wetenschappelijke) praktijk.

De eerste stap gaat over de ruimtelijke context, ofwel de fysieke omgeving van het verpleeghuis. Het verpleeghuis brengen wij in kaart door de plattegronden te analyseren op onder andere ruimtelijke organisatie. Denk hierbij aan het beantwoorden van vragen als: 'Waar ligt de woonkamer ten opzichte van de slaapkamers?' en 'Welke vorm heeft de gang die de verschillende woonruimten met elkaar verbindt?'

Nadat we de fysieke omgeving vanuit het tweedimensionale vlak hebben bestudeerd, worden de ruimten driedimensionaal geanalyseerd aan de hand van een bezoek aan het verpleeghuis en foto's die we daar maken. Zo kunnen we bekijken hoe het licht naar binnen valt, wat het uitzicht is op bepaalde plekken, welke kleuren en materialen er worden gebruikt en hoe het meubilair eruitziet.

Activiteiten observeren

De tweede stap gaat over de activiteiten en dagelijkse patronen van de bewoners van het verpleeghuis. Dit doen we niet door senioren met dementie te bevragen naar hun dagelijkse activiteiten, maar door hen te observeren in hun eigen woonomgeving, specifiek in de gemeenschappelijke ruimten. Per Livinglab zijn we twee dagen lang aanwezig van 's ochtends vroeg tot na het avondeten in de woonkamer



Leefruimte in verpleeghuis Talma Hof in Emmeloord, een van de onderzoekslocaties | Foto: Henriëke van Assen Fotografie

en in de gang van het verpleeghuis. Als een soort 'fly on the wall' observeren we wat de bewoners in deze twee ruimten doen, waar ze dat precies doen en met wie ze dat doen. Het gaat er daarbij om dat wij als onderzoekers zo min mogelijk opvallen, zodat het dagelijks leven zo normaal mogelijk door kan gaan. We letten vooral op ondernomen activiteiten, inactiviteit, eten en drinken, communicatie en verplaatsing. Ook is het belangrijk om te weten met wie ze deze acties ondernemen. Is dat met een medebewoner, een zorgprofessional of familie en vrienden? En wie begint de actie?

Emoties interpreteren

De laatste stap gaat over hoe senioren met dementie emotioneel gezien reageren op de dagelijkse activiteiten en hun woonomgeving. Deze stap wordt nog nauwelijks uitgevoerd in huidig onderzoek naar het leven van senioren met dementie. Het is dan ook een uitdaging: hoe kom je te weten hoe deze senioren zich voelen, wanneer zij zich door hun dementie moeilijker kunnen uiten? In onze Livinglabs maken we daarom gebruik van twee verschillende technieken.

De eerste techniek is het gebruik van een 'mood'-schaal en agitatieschaal. De emoties van de bewoners worden door de onderzoekers geïnterpreteerd via twee wetenschappelijk geverifieerde schalen. Deze observaties worden vervolgens door de zorgprofessional geverifieerd.

De andere techniek is meer hightech: biometrische sensoren. In de consumentenmarkt en ons eigen dagelijks leven worden al veel biometrische data opgehaald door middel van slimme apparaten; denk aan een fitbit, apple watch of een hartslagmeter. Niet al deze devices werken echter even goed voor

onze doelgroep. In ons onderzoek starten we met draagbare sensoren die om je middel worden bevestigd (van het bedrijf Jamzone). Deze sensoren meten hartslag en hartritmevariabiliteit (HRV); hiermee kan (o.a.) in kaart worden gebracht of mensen negatieve stress ervaren, geactiveerd worden (i.e. positieve stress) of ontspannen/ongefocust zijn. Door biometrische sensoren te combineren met de observatieschalen, hopen we te kunnen ontdekken of de emotie die we kunnen zien ook overeenkomt met de data van de biometrische sensoren, oftewel de fysiologische toestand van mensen met dementie.

Op basis van de dagelijkse patronen van de bewoners - kennis opgedaan tijdens de tweede

Over het onderzoek

Momenteel werken ir. Leonie van Buuren en Coosje Hammink MSc onder leiding van prof. dr. ir. Masi Mohammadi, hoogleraar Smart Architectural Technologies (Technische Universiteit Eindhoven), aan hun promotieonderzoeken over dementie en de gebouwde omgeving, respectievelijk ruimtelijke oriëntatie en het stimuleren van gezond gedrag. Dit lopende onderzoek wordt uitgevoerd in samenwerking met Livinglab-partners: zorgorganisaties ZONL en Oktober, Jamzone en Hans Achterbosch Architecten.

Toestemming

Uiteraard is er een aantal zaken van groot belang om een dergelijk onderzoek uit te voeren. Allereerst is er toestemming nodig van de bewoners en hun mantelzorgers. Zonder toestemming, mogen de onderzoekers niet beginnen. En zelfs als er wel toestemming is gegeven, maar de bewoner wil niet meewerken, dan hebben de onderzoekers dat te respecteren. Daarnaast is het ontzettend belangrijk om de zorgprofessional bij alle aspecten te betrekken bij het onderzoek. De zorgprofessionals zijn dagelijks in het bijzijn van de bewoners met dementie en kennen hen door en door. Gesprekken met zorgprofessionals zorgen voor achtergrond over de bewoners en het dagelijkse leven in het verpleeghuis. Dit is belangrijke informatie om de onderzoeksdata te interpreteren.

stap - bepalen we een aantal activiteiten en momenten waarop we voor 2 tot 5 minuten de bewoner observeren in gedrag, de 'mood'- en agitatieschaal invullen en de sensoren activeren. Hiermee kunnen we deze verschillende soorten informatie naast elkaar leggen om een completer beeld te schetsen van het dagelijks leven en de beleefwereld van mensen met dementie in een verpleeghuis.

Livinglabs

Met een plan van aanpak op zak, is het de bedoeling om dit uit te gaan voeren en empirische data op te halen. Momenteel werken we met dit plan van aanpak in twee Livinglabs bij zorginstellingen Talma Hof van ZONL (Emmeloord) en De Hoevenakkers van ouderzorgorganisatie Oktober (Waalre). In samenwerking met de praktijk wordt in een Livinglab onderzoek gedaan in de 'werkelijke' leefomgeving van de doelgroep. Een actieve rol van de praktijkpartner is een essentieel onderdeel van het onderzoek.

In deze studie zijn beide Livinglabs verpleeghuizen van verschillende zorgorganisaties

Hoe kom je te weten hoe senioren met dementie zich voelen?

die senioren met vergevorderde dementie huisvesten. Echter, ruimtelijk bezien, verschillen deze twee verpleeghuizen enorm. Zo heeft bijvoorbeeld het eerste verpleeghuis een clustervormige organisatie van ruimten, terwijl het andere verpleeghuis een langwerpige organisatie van ruimten heeft. Ook verschilt het aantal bewoners dat een huiskamer met elkaar deelt. Maar of het dagelijks gedrag en emotionele reacties van de bewoners anders zijn, dat is op dit moment nog de vraag. ◀



Foto: Henriëke van Assen Fotografie

45 JAAR **medifix**

UW PARTNER IN MEDISCH MEUBILAI

Samen zorgen we voor de meest optimale inrichting



OPSLAG EN DISTRIBUTIE VAN MEDICATIE



INRICHTING DAGBEHANDELKAMER



VERPLEEG- EN ZIEKENHUISBEDDEN

PERSOONLIJK ADVIES OP MAAT

MEDIFIX B.V.
Nijverheidsweg 8
5071 NK Udenhout

T: +31 13 511 11 11
E: info@medifix.nl
W: www.medifix.nl

45 JAAR **medifix**